

крадіжка, учинена шляхом незаконних операцій із використанням комп'ютерних систем та телекомунікаційних мереж.

Список бібліографічних посилань

1. Єдиний державний реєстр судових рішень України URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua> (дата звернення: 29.10.2018)

2. Шуляк Ю. Л. Кримінальна відповідальність за шахрайство : порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право»; Нац. академія внутр. справ. К., 2011. 20 с.

3. Азаров Д. С. Злочини у сфері комп'ютерної інформації (кримінально-правове дослідження) : монографія. К. : Атіка, 2007. 304 с.

Одержано 29.10.2018

УДК 65.012.8+004

Єлизавета Георгіївна БЄЛЯЄВА,

*курсант 3 курсу групи Ф4-302 факультету № 4 (кіберполіції)
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

Олексій Михайлович РВАЧОВ,

*старший викладач кафедри кібербезпеки факультету № 4 (кіберполіції)
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3500-9393>*

МЕРЕЖА ІНТЕРНЕТ ЯК ДЖЕРЕЛО ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ДЛЯ ДІТЕЙ

З моменту своєї появи мережа Інтернет стала глобальною – досягла неймовірних масштабів.

Інтернет використовується як для поширення знання по всьому світу, так і надає нескінченні можливості для марної трати часу і розвитку нездорових звичок, наприклад, таких як одержимість соціальними мережами.

За даними проведеного дослідження в II кварталі 2018 року компанією Factum Group Ukraine – 65% громадян України є регулярними користувачами мережі Інтернет.

Зараз Інтернет є найбільш популярним серед дітей, підлітків, молоді, і попри корисність використання цього ресурсу також існує велика кількість загроз для його користувачів.

Взагалі це доволі актуальна проблема, вивченням якої займались такі вчені як В. Плешаков (вивчав небезпеку для дітей та підлітків в Інтернеті та негативні наслідки кіберсоціалізації), С. Лівінгстон, Л. Хеддон (вивчали можливості та ризики в Інтернеті), Є. Золотова, Т. Нестік, Є. Розсказова, Г. Солдатова (вивчали ризики, пов'язані з небезпечним медіазмістом) та багато інших науковців, що в котрий раз підкреслює особливу важливість вирішення цього питання.

Метою даного дослідження було проаналізувати існуючі загрози та небезпеки в мережі Інтернет, особливо ті, з якими може зіткнутися

дитина та надати певний перелік порад для усунення фактору небезпечності даної технології.

Автор теорії кіберсоціалізації В. Плешаков виділяє наступні небезпеки для дітей та підлітків в Інтернеті: експлуатація довіри, доступ до порнографії, сайти з деструктивним змістом (інструкцій з виготовлення чи покупки наркотичних речовин, вибуховки та ін.), захоплення жорстокими іграми [3]. Окремо також можна згадати троллінг (розміщення провокаційних повідомлень), *пропагування сексуального насилля, комп'ютерна залежність, розходження між реальним «Я» і своїм інтернет-образом, хакерство, кібероніоманія, кіберкомунікативна залежність* (надмірне спілкування у чатах, участь у телеконференціях), кібербулінг (залякування в Інтернеті ровесниками один одного) та кібер-грумінг (мережеве домагання).

Експлуатація довіри. Злочинці намагаються завоювати довіру дитини, щоб втягти її в ситуацію сексуального насилля. Знайомство та встановлення довіри між злочинцем та жертвою відбувається під час спілкування в мережі Інтернет: миттєві повідомлення, блоги, соціальні мережі, дошки оголошень та інше.

Доступ до порнографії. Понад 95% батьків вважають найголовнішою небезпекою «дорослий» контент, який можуть переглядати діти, зокрема порноконтент. Інтернет може надати дітям швидкий та (у більшості випадків) безкоштовний доступ до порноконтенту. Необхідно лише ввести ключові слова або фрази для того, аби отримати тисячі посилань на сайти із дорослим контентом. Практично гарантовано, що дитина зіткнеться із порноконтентом, навіть якщо вона і не шукала його.

Надмірна зацікавленість індивідуальними та/або онлайн-іграми. Агресивні ігри здатні зашкодити психіці дитини. Не слід вводити в арсенал дитячих ігор агресивні ігри з деструктивним змістом, що закликають до насилля і руйнування. Такі ігри негативно впливають на психіку дитини, підвищують тривожність і дратівливість, роблять її більш збудженою і неслухняною, вчать вирішувати проблеми з позиції сили.

Пропагування сексуального насилля над дітьми, жорсткої поведінки, шкідливих звичок тощо. Перегляд матеріалів, що містять сцени насилля та жорсткості по відношенню до людей або тварин, перешкоджає нормальному формуванню моральних цінностей та може завдати психологічних травм.

Комп'ютерна залежність. До комп'ютерної залежності більш схильні підлітки 11-17 років. У них відбувається втрата відчуття часу, порушення зв'язків із навколишнім світом, виникає почуття невпевненості, безпорадності, страху самостійного прийняття рішень і відповідальності за них.

Комп'ютерна залежність негативно впливає на особистість дитини, викликаючи емоційну й нервову напругу, астеноневротичні та

психоемоційні порушення, проблеми у спілкуванні та порушення соціальної адаптації.

Розходження між реальним «Я» і своїм інтернет-образом. Ототожнюючи себе з героєм гри, дитина отримує можливість своєрідної самореалізації у віртуальному світі. Це призводить до погіршення психологічного стану дитини: зміни її емоційного стану, підвищення тривоги, роздратованості, зниження самооцінки, проявів невпевненості в собі, виникнення агресії до оточуючих, погіршення навчальних показників і порушення соціалізації.

Хакерство. Основні мотиви хакерства: допитливість, боротьба за вільне розповсюдження і доступність інформації, самоствердження, відчуття власної сили, захоплення процесом, недостатність пізнавальної активності при навчанні, належність до «хакерської культури», залежна поведінка.

Кібероніomanія. Неконтрольовані покупки в інтернет-магазинах, без необхідності їх придбання та урахування власних фінансових можливостей, постійна участь в онлайн-аукціонах.

Кібер-булінг. Одна із форм переслідування дітей та підлітків за допомогою ІКТ. Для цього можуть створюватися сайти, на яких розміщуються матеріали, що компрометують дитину (фото, відеозйомки тощо). З метою кібер-булінгу використовуються сервіси миттєвих повідомлень, електронна пошта, соціальні мережі, ігрові та розважальні сайти, форуми та чати.

Кібер-грумінг. Цей термін розкриває суть ще одного різновиду кіберхуліганства – входження у довіру до дитини з метою використання її у сексуальних цілях. Шахраї дуже добре ознайомлені з особливостями вікової психології дитини і досить легко можуть встановлювати з нею контакт у соціальних мережах, форумах. Починаючи із віртуального спілкування та входячи у довіру до дитини, злочинці пропонують потоваришувати, а потім поступово переходять до розмов про зустріч у реальному житті та переводять тему спілкування у сексуальну площину. Як варіант, виділяють ще один вид кібер-грумінгу – наполегливе чіплення в мережі із сексуальними пропозиціями, розмови на теми сексу, насильства та (або) виготовлення, розповсюдження і використання матеріалів зі сценами насильства над дітьми (у більшості випадків – сексуального). Виманювання інформації про дитину.

Висновок. І все ж комп'ютер – це наше майбутнє. Робота на ньому навчає дітей новому способу, простішому і швидшому, здобуття і обробки інформації.

Світова громадськість приділяє особливу увагу питанням безпеки дітей, що відноситься до найбільш вразливої категорії користувачів Інтернету. Міжнародні організації, уряди країн, різні структури створюють і підтримують програми, спрямовані на навчання грамотного і безпечного використання Інтернету дітьми.

Захист дітей та молоді від негативних інформаційних впливів є одним із державних напрямів української державної політики в галузі освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Литовченко І. В., Максименко С. Д. Діти в Інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі : посібник для батьків. К. : ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим»», 2010. 46 с.

2. Кочарян А. Б., Гущина Н. І. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі : навчально-методичний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів. К., 2011. 100 с.

3. Плешаков В. А. Киберсоциализация человека в информационном пространстве URL: http://info-alt.ru/go/index.php?option=com_content&view=article&id=85:2009-08-05-15-13-38&catid=4:2009-07-15-17-32-29&Itemid=5 (дата звернення: 30.10.2018).

4. Murray S. Safeguarding children and young people in the online environment: Safeguarding implications in respect of sexting and associated online behaviour. *J Nurs Res Pract.* 2018. № 2 (2): P. 26-29. URL: <https://www.pulsus.com/scholarly-articles/safeguarding-children-and-young-people-in-the-online-environmentsafeguarding-implications-in-respect-of-sexting-and-asso.pdf> (дата звернення: 30.10.2018).

Одержано 01.11.2018

УДК 343.97

Андрій Анатолійович ВАСИЛЬЄВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри кримінального права і кримінології

факультету № 1 (слідства)

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9480-7814>;

Марина Олександрівна КРАВЦОВА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри кримінального права і кримінології

факультету № 1 (слідства)

Харківського національного університету внутрішніх справ

КІБЕРБУЛІНГ ЯК ФОРМА КРИМІНАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ: НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ

Стрімке проникнення віртуального простору у реальне життя, майже кожної людини, не тільки полегшило можливості комунікації та отримання практично необмеженого обсягу інформації, а й дало змогу виплеснути на суспільство і, особливо, дітей, психіка яких знаходиться на стадії формування, сонму негативних проявів та всю жорстокість, на яку спроможні окремі представники людського виду. Безумовно, окремі провайдери, власники сайтів та постачальники інформаційного контенту намагаються обмежити розповсюдження матеріалів, які